

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนากำลังคนของประเทศให้มีคุณภาพ กำลังคนที่มีคุณค่า ย่อมจะพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองได้อย่างรวดเร็ว พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543:7) กำหนด บทบัญญัติเกี่ยวกับความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษา สิทธิหน้าที่ทางการศึกษาระบบ การศึกษา แนวทางการจัดการศึกษา การบริหารและการจัดการศึกษา มาตรฐานและการประกัน คุณภาพ ครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ทรัพยากรและการลงทุนเทคโนโลยีทางการศึกษา ในการจัดการศึกษายึดหลักให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้วย

เมื่อความต้องการทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้น มีการแข่งขันกับนานาประเทศ ประเทศไทย จึงให้ความสำคัญกับการศึกษา เพื่อพัฒนาให้มีศักยภาพ ให้มีความพร้อมทุกด้าน เตรียมที่จะ แข่งขันสังคมโลก ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ จัดโรงเรียนให้เป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ มีสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย ซึ่งจะช่วยให้ระบบการจั ดการศึกษาในอนาคตได้พัฒนาศักยภาพของตนอย่างมีประสิทธิภาพ (รุ่ง แก้วแดง.2540, หน้า 21- 22)

และงานวิชาการก็เป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับ 2) พ.ศ.2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้ สถานศึกษาให้มากที่สุดด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และ การมีส่วนร่วม จากผู้ที่มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหาร จัดการสามารถพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล รวมทั้งวัด ปัจจัย เกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่นได้อย่างมีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ

การที่จะพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ดีขึ้นต้องพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนการพัฒนา คุณภาพการสอน เป็นการมุ่งเน้นให้ครูมีความสามารถทั้งด้านการสอน และการใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรที่มีอยู่ในสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาการ นิเทศการสอนจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพราะการนิเทศเป็นกระบวนการปรับปรุงการสอนในชั้นเรียนของครู โดยตรง (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2536 : 12)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 เห็นความสำคัญของการจัดการศึกษา จึงกำหนดไว้ในหมวด 4 มาตราที่ 22-30 ในส่วน ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการกำหนดไว้ในหมวด 5 มาตราที่ 31-40 และการนิเทศภายในโดยเฉพาะ นั้น มีกำหนดไว้ในกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา พ.ศ.2542 ซึ่งกำหนดการกำกับ ติดตาม การจัดการศึกษาของผู้บริหารไว้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ เกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอก ของ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประกัน คุณภาพการศึกษา (สมศ.) ยังได้กำหนดให้การนิเทศภายในเป็นส่วนหนึ่งของเกณฑ์การประเมิน ด้วย เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ตระหนัก เห็นความสำคัญและนำไปปฏิบัติในโรงเรียนให้มี ประสิทธิภาพและได้ผลอย่างเป็นรูปธรรม

กรองทอง จิระเดชากุล (2550) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา นับว่ามีบทบาทสำคัญต่อการ พัฒนาครูให้สามารถจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ ให้บรรลุผลตามจุดหมายของหลักสูตรได้ แต่ในสภาพปัจจุบันมีข้อจำกัดหลายประการ ที่ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติการนิเทศการศึกษาได้ ครบถ้วน เนื่องจากขาดปัจจัยสนับสนุนหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องพาหนะในการเดินทาง ไปนิเทศ เพราะว่าพนักงานขับรถมีไม่เพียงพอ ประกอบกับทุกกลุ่มในสำนักงาน มีความจำเป็น จะต้องออกไปนิเทศบุคลากรในสถานศึกษาเช่นเดียวกัน จึงทำให้ไม่สะดวกในการปฏิบัติงานการ นิเทศ นอกจากนี้ในสภาพปัจจุบันสถานศึกษาบางแห่ง มีบุคลากรส่วนหนึ่งที่มีความรู้ความสามารถ ในการจัดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี รวมทั้งเป็นผู้รู้และเข้าใจสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการ ของสถานศึกษาและชุมชน และมีความใกล้ชิดติดครู รู้จุดเด่นจุดด้อยได้ดีกว่า ดังนั้น ระบบการนิเทศ การศึกษาที่เหมาะสม และควรนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในสภาพการณ์เช่นนี้ ก็คือ การนิเทศ ภายในโรงเรียน ด้วยเหตุผล คือ สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่ง วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2530) ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ว่า “การจัดการนิเทศภายในโรงเรียนน่าจะจะมี

ความสำคัญมากกว่า เพราะผู้ที่ทำหน้าที่นี้เทศเป็นผู้ที่อยู่ในสถานศึกษาอยู่แล้ว และมีความใกล้ชิดกับครูและนักเรียนมากกว่าผู้อื่น ย่อมมองเห็นปัญหาและลู่ทางที่จะทำการนิเทศให้ได้ผลดีที่สุด” สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า “ครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังมีปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องหาวิธีแก้ไขปรับปรุงและพัฒนา ให้ครูมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพจากข้อคิดเห็นข้างต้นสรุปได้ว่าวิธีการที่จะช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวก็คือ การนิเทศภายในโรงเรียน ในส่วนของการศึกษานิเทศก์จะเป็นเพียงผู้นิเทศ ติดตาม การดำเนินงานของผู้บริหารและคณะกรรมการนิเทศของสถานศึกษา โดยให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการที่สถานศึกษาขอความร่วมมือ อย่างเต็มความสามารถต่อไป

งานนิเทศภายในโรงเรียน มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษา จะต้องร่วมมือร่วมใจกันดำเนินการพัฒนางานทุกด้านในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในฐานะหน่วยงานหลักในการรับผิดชอบการจัดการศึกษา จะต้องให้ความสำคัญของการนิเทศภายในโรงเรียน โดยกำหนดไว้ในมาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาได้ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษาให้รัดกุมกัน ทำให้เกิดผลในทางการปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งขึ้น แต่การดำเนินงานที่ผ่านมายังประสบปัญหาและอุปสรรคต่างๆ อีกมาก

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 จังหวัดสุโขทัย ว่าอยู่ในระดับใด เพื่อให้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงงานนิเทศภายในสถานศึกษา อันจะทำให้เกิดการพัฒนาข้าราชการครูให้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2540 และตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ต่อไป

จุดมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

3. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 จำแนกตามประสบการณ์

ประโยชน์ของการศึกษา

1. ทำให้ทราบปัญหาการจัดการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38
2. เป็นแนวทางในการปรับปรุงการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38

ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาต้องการจะศึกษาสภาพปัญหาการจัดการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 ซึ่งได้ยึดกรอบแนวคิดการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนของ สงัด อุทรานันท์ (2530, หน้า 125-131), สำนักคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534, หน้า 15), สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย (2539, หน้า 10), สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา (2539, หน้า 29) โดยได้สรุปหลักการได้ จำนวน 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ
2. ด้านการวางแผนการนิเทศ ซึ่งประกอบด้วย การจัดระบบงาน และการจัดโครงการ
3. ด้านการปฏิบัติตามแผนการนิเทศ เช่น การส่งเสริมสร้างขวัญกำลังใจ และการควบคุม

ควบคุม

4. ด้านการประเมินผลการนิเทศ

2. ตัวแปรที่จะศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น แบ่งได้ดังนี้

2.1.1 ขนาดของโรงเรียน จำแนกเป็น

- ก. ขนาดเล็ก
- ข. ขนาดกลาง
- ค. ขนาดใหญ่

2.1.2 ประสบการณ์ในการทำงาน

- ก. ต่ำกว่า 5 ปี
- ข. 5-10 ปี
- ค. 11-20 ปี
- ง. สูงกว่า 20 ปีขึ้นไป

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 ได้แก่ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ 2) การวางแผนการนิเทศ ซึ่งประกอบด้วย การจัดระบบงาน และการจัดโครงการ 3) การปฏิบัติตามแผนการนิเทศ ประกอบด้วย การส่งเสริมสร้างขวัญกำลังใจ และการควบคุม 4) การประเมินผลการนิเทศ

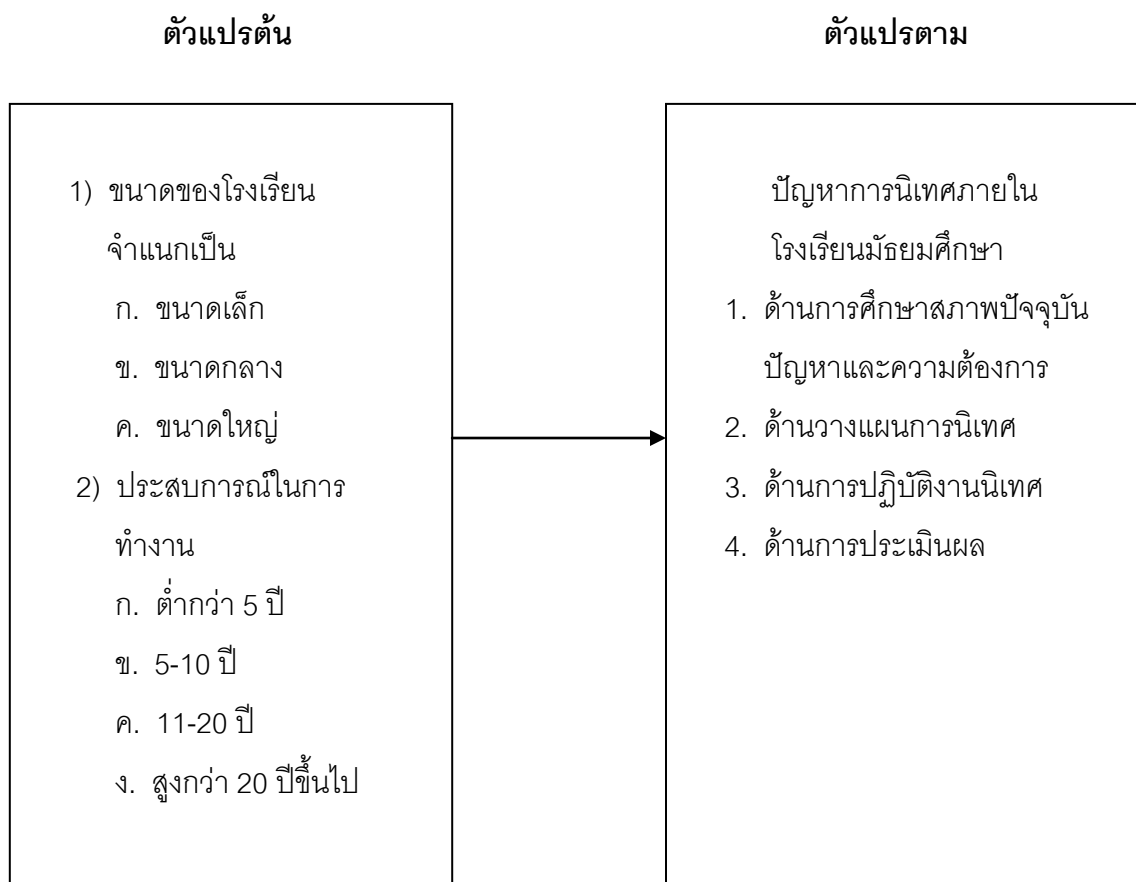
2.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 จำนวน 27 โรงเรียน ซึ่งมีผู้บริหาร 27 คน และครูจำนวน 1,089 คน

กลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 จำนวน 27 โรงเรียน โดยผู้บริหารศึกษาจากประชากรทั้งหมด ส่วนครูทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, p. 607-610) ของประชากรทั้งหมดเทียบบัญญัติไตรยางศ์ของแต่ละขนาด แล้วสุ่มแบบแบ่งชั้น ได้ครูจำนวน 285 คน

ภาพ 1 ขอบเขตของการศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์เฉพาะไว้ ดังนี้

โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนมัธยมของรัฐบาลจังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 38

ขนาดของโรงเรียน หมายถึง การจำแนกขนาดของโรงเรียนตามปริมาณ
จำนวนนักเรียนดังต่อไปนี้

- 1) โรงเรียนขนาดเล็ก (มีนักเรียนตั้งแต่ 1-499 คน)
- 2) โรงเรียนขนาดกลาง (มีนักเรียนตั้งแต่ 500-1,499 คน)
- 3) โรงเรียนขนาดใหญ่ (มีนักเรียนตั้งแต่ 1,500 คน)

ประสบการณ์ในการทำงาน หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติงานของผู้บริหารและ
ข้าราชการครูมัธยมศึกษาจังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38
ตั้งแต่บรรจุเข้ารับราชการถึงปัจจุบัน แบ่งเป็น 4 กลุ่มคือ

2) ประสบการณ์ในการทำงาน

- ก. ต่ำกว่า 5 ปี
- ข. 5-10 ปี
- ค. 11-20 ปี
- ง. สูงกว่า 20 ปีขึ้นไป

ปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง อุปสรรคหรือข้อขัดข้องต่างๆ ที่ทำ
ให้การนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 จังหวัดสุโขทัย
ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาตามขั้นตอนการ
นิเทศภายในของผู้บริหาร ข้าราชการครูผู้รับการนิเทศ โดยยึดกระบวนการนิเทศตามการสรุปกรอบ
แนวคิดจำนวน 4 ด้าน ดังนี้

1) ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ หมายถึง การนำเอาข้อมูลที่มี
อยู่ในขณะนั้น มาวิเคราะห์ เปรียบเทียบกับผลการดำเนินงานตามที่คาดหวังหรือความต้องการของ
สถานศึกษาในอนาคต

2) ด้านการวางแผนการนิเทศ หมายถึง การนำเอาผลจากการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน
ปัญหา สาเหตุของปัญหา และความต้องการ มากำหนดเป็นกิจกรรม กำหนดทางเลือกและแนว
ทางการปฏิบัติงาน

3) ด้านการปฏิบัติงานนิเทศ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมนิเทศร่วมกันของบุคลากร
ภายในสถานศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์และกิจกรรมที่กำหนดไว้ในโครงการนิเทศภายในของ
สถานศึกษา

4) ด้านการประเมินผล หมายถึง การตรวจสอบความสำเร็จของโครงการกับวัตถุประสงค์
เป้าหมายที่กำหนดไว้

สมมุติฐานของการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมุติฐานไว้ ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 แตกต่างกัน
2. ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 แตกต่างกัน